

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	---	--

Tartalom. A hittanhallgatók tanítóképesítése. Csiky Lajos. — Tárca. Adalékok stb. Tóth S. — Iskolaügy. Tájékoztató képek. Faragó Bálint. — Apróságok. Egy pap. — Levél a szerkesztőhöz. György Endre. — Irodalom. — Különfélék.

A hittanhallgatók tanítóképesítése.

Minden új intézmény behozatala egy-egy új korszak hajnalát jelenti. Az örök idő végre is részekre van osztva; határkövek jelölhetők meg pályáján, melyek új meg új eszmék, elvek diadalának emlékére emelvék, vagy a melyek egyszermászor visszaesést is jeleznek. Érdekes tanulmány szemlélni az idők folyását, benne az eszmék, az elvek küzdelmét.

A hittanhallgatók tanítóképesítése, mely, mint új intézmény, debreczeni főiskolánkban e napokban inauguráltatott, oly tény, melyhez pro et contra lehet szólni. Nem vallunk olyan életelvet, mely tiltaná nekünk, hogy esetleg meghajoljunk az erősebb, a jobb érvek előtt. Nem is szeretnénk mindenkivel egy véleményen lenni, — hiszen hol volna akkor az eszmeéletet szülő, a nemes elvharcot teremtő gondolatszabadság, ha mindenkinek nézete egy rájáratra volna vonva?! Szeretjük az elvek harcában fejlődő eszmék fölszillanását; tiszteljük a véleménynek minden tisztes nyilvánulását s csak annyit követelünk magunknak, hogy rólunk is tegyék föl az igaz meggyőződését.

Lapunk mai számának újdonsági rovatában megemlékezünk azon tényről, hogy debreczeni főiskolánkban e napokban tartatott a hittanhallgatók első tanítóképesítési vizsgája. Nem sikerült az valami fényesen, de mindenestre jobban sikerült, mint a hogy várhatták azok, kik az előzményeket is jól ismerték. Hogy miben állanak ezek, az épen nem tartozik ide s elég legyen csak annyit megjegyeznünk, hogy az illető hittanhallgató ifjak közül többen épen nem nagy kedvvel mentek e vizsga elé. Nem is nagy csoda ez! Mindennapi tapasztalat, hogy az ifjuság

csak a jelennek él, a jövőnek legtöbbször csak virágait látja s többet vár attól, mint a mennyit a legtöbb ember várhat

Az a bizottság, mely e vizsgálatot vezette, sokat tanult itten. Sok fogyatkozást fölismert s az egyházkerületi közgyűléshez adandó fölterjesztése oly határozatot fog remélhetőleg provokálni, melytől egyházkerületünk középiskoláiban s azután debreczeni theologiai akadémiánkon az énekügy föllendülése leszen joggal várható. Kiderült nevezetesen, hogy hittanhallgatóink nagy része mily kevéssé ismeri az ének elméletét s mily kevéssé gyakorlott az éneklésben. Ezen segíteni kell.

De más célja van e cikknek s nem az, hogy magáról a már lefolyt vizsgáról beszéljünk. Azt akarjuk kissé megvitatni, helyes-e egyházkerületünknek azon intézkedése, mely a hittanhallgatókat tanítóképesítési vizsgára kötelezi?

Azokkal, ha ugyan vannak ilyenek, kik nem tartják ezt méltó dolognak az akadémiai kurszuson levő hittanhallgatókhoz, — nincs mit beszélnünk. Háládatosabb munka falra borsót hányni, mint előítéletes, vagy szűk látókörű emberekkel vitatkozni.

Teljesen komoly figyelmet érdemel azonban azok érvelése, kik a hittanhallgatók tulterhelése szempontjából nem szeretik ezen intézményt. Nem lehet tagadnunk, hogy ma azon irányban halad az iskolaügy, mely valóban vesélyessé válhatik a tanítás sikerére nézve. Hazánkban s a művelt külföld több országában újra meg újra fölhangzik a panasz a tanulók tulterhelése ellen. Talán csak a praktikus angol s a könnyed franczia nem hajoltak még meg ez irányzat előtt. Az angolról mindenesetre tudjuk, hogy legfelsőbb intézeteiben is inkább csak irányt ad s az élet iskolájára bízza, hogy abban fejtsse ki mindenki sajátlagos hajlama szerinti erejét. De az a korszellem, mely ma sokat kíván az iskolában, e téren mégis reális alapon

áll. Az utóbbi évtizedek alatt bámulatos haladást tett minden tudomány s nem lehet az egy iskolának sem feladata, hogy felszeg embereket neveljen, kik valamit nagyon jól tudnak, de általános tájékozottsággal nem rendelkeznek. Ma már nem akarunk szobatudósokat képezni, hanem a gyakorlati életnek akarunk olyan embereket nevelni, kik meg tudjanak állani az élet minden lehető körülményei közt.

Hova fejlődött ma már a jogi, az orvosi s általában a természettudományok előbb oly szűk köre? Mi volt ezek tanítása csak néhány évtizeddel ezelőtt is s micsoda ma? Mennyire tul vannak ezek tanulói is mindenféle vizsgákkal terhelve?! S miért? Mert fejlődött a tudomány azon a téren is s a korszellem méltányos követelményének nem lehet ellen állani?

S miért maradna el épen a theologia, az a tudomány, mely korábban büszkén vallotta magát a tudományok ápoló anyjának?!

Avagy engedheti-e az egyház, hogy az ő szolgáló munkára nem képes, mert a kortól elmaradt egyéneknek tekintessenek abban a társadalomban, mely ugy sem mindig tekint kedvező szemekkel az ő tevékenységére, munkájára?

De azt vethetik szemünkre, hogy elcsapongunk tárgyunktól s pusztá szóáramba akarjuk beölni az általunk fölvetett témát.

Nem, a leendő lelkészek tanítóképzése a tudományos képzés terén egy régen, sokak által óhajtott, de csak most teljesebbé ment vívmány. Lesz alkalma e lapnak feltüntetni ezen ügynek a mi egyházkerületünkben való történetét. Az életnek, a gyakorlati életnek szól ezen intézmény.

Egyházunknak mindig kiváló gondja volt az iskolákra; kegyelmi eszközeinek támaszát, hitének védvárát látta azokban. A régi kánon, mint jól tudjuk, „az egyház veteményes kertjeinek“ nevezi az iskolákat; zsinati törvénykönyvünk 109. és 110. §§-ainak rendelkezése szerint pedig a lelkészek az iskolaszék elnökei, a konfirmándusok, az ismétlő iskolások vallásoktatói, általában hát az iskola felügyelői.

Ugyan kérдем — s erre feleljenek az új intézkedés ellenesei, — nem nagyobb tekintéllyel s hatással működhetnek-e már az iskolákban azon leendő lelkészek, kik tanítói diplomával is ellátva mennek ki az életbe, mint az eddigiek, kiknek nem volt ilyen oklevél szerzésére alkalmok?

Nem megnyugtató tudat-e az egy ifjura, hogy ha egyik téren nem kedvez a szerencse, egy más pályán is igényelhet magának tisztos megélhetési kenyeret? Mert ne járjunk ám annyira a levegőben, hogy erre ne is gondoljunk!

Az a tekintélyes apparátus, melylyel főiskolánkban ezen első ilyen vizsga lefolyt, meggyőzhet mindenkit, hogy az egyházkerületi elnökség nagyon komolyan veszi ezen ügyet s biztosíték a jövőre, hogy ezen vizsgák mindjobban sikerülendének.

Mi üdvözöljük tisztántuli egyházkerületünket ezen intézkedésért s azon nézetünknek is komoly meggyőződéssel kifejezést merünk adni, hogy egyik-másik ifju tanítványunk, ki némi idegenkedéssel ment ezen vizsga elé, ma már örül megszerzett tanítói diplomájának. Sokat ér az egy komolyan gondolkodó ember szemében.

Az új korszak hajnalának egén borongó fellegek hitünk, reményünk szerint el fognak oszladozni s az új intézmény olyan határkö lesz az idő pályáján, melynél sok ifjunak a jövőbe néző gondolatai megnyugvást találандanak.

Csiky Lajos.

T á r c z a.

Adalékok a tisztántuli ev. ref. egyházkerület történetéhez.

1764. január 17.

Egyházkerületi gyűlés a superintendens elnöklete alatt. Jelenvoltak: Kápolnási Mihály, Kaszap István, Derecskey András, Tasnádi István seniorok, Debreczenből a lelkészek és tanárok. A világiak közül a főcurator, Rhédey Ferencz és mások.

1. A tractusok szavazatának többsége által generalis notariussá Szatmári Paksi István választott, fel esküdt. Mint surrogatus notarius 4 éven keresztül eskü nélkül szolgált.

2. Nagy Sámuel bécsi ágensnek fizetése a 800 frt fizetessék ki, ne történjék abból levonás, a mint régebben elhatározva volt.

3. Vallásszerűlmi ügyekben folyamodvány szerkesztessék, a szöveg közöltessék a többi kerületekkel is. Legyenek készen a folyamodvánnyal.

4. Az egyházi közügyek tárgyalására most kevés idő levén, jövő gyűlésre halasztassanak azok.

5. A szathmári egyházmegye esperesével — kérelmére — közöltessék másolatban az erdélyi fejedelmek azon diplomája, melyben a lelkészeknek és gyermekeiknek is nemesség adatik.

6. Losonczy János ákosi lelkész a károlyi egyházmegye által egy évre hivatalától felfüggesztetett részeskedése és botrányos magaviselete miatt. Kéri büntetésének enyhítését. A 82. cánon alapján lelkészi hivatalától örökre megfosztatik; sőt javulásáig a nyilvános bűnbánat tartásáig excommunicáltatik is.

7. Szendrei András márokpapi lelkészre a vádak bebizonyulván, a 17. és 54. cónonok értelmében egy évre hivatalától felfüggesztetik.

8. A felséghez intézendő kérvény két órán keresztül olvastatott és egy deputatióknak kiadatott.

9. Budai József diószegi volt lelkész visszahelyezését kéri. Az illető esperes vizsgálja meg, hogy javult-e erkölcsi tekintetben.

10. Az endrédi egyház Földvári Titus lelkészszel együtt nem engedelmességek; pásztori levél küldésük hozzájuk és a superintendens intse meg őket III. köt. 54. és 55. lap.

1764. január 27.

Nincs megírva, hogy kik voltak jelen.

Magyar nyelven a következő bejegyzés olvasható: Megolvastatott Székelyhidi dominális notarius Vonza Böszörményi János uram levele d. dato 24 januarii labentis, az olasz templomok elfoglalásáról, melyeket a canonicus Bimbó uram cum adjunctis die 21 januarii elpecsételtek; és így mind a helvetica, mind az augustana confessión levőknek a templomokat vagy oratoriumokat. Olvastatott ugyanezen dologról tiszt. Eperjesi Pál székelyhidi predicator uram levele is.

Jóváhagyódott, hogy főcurator tekin. Dobozy uramnak íródjon felőle, menne végére, ki commissiójából pecsételtetett el az olasz templom. Valjon a mélt. püspök Ő excellentiája, vagy a nemes vármegye parancsolatjára lett-e? és a vármegye repraesentatioja a templom felől elment-e vagy sem? benne van-e ebben, hogy penes determinationem comitatus pecsételtesék el? III. köt. 55. lap.

Ezen 55-ik lapon még a következő bejegyzés áll: Acta haec a. d. 7 october 1761 ex Minutis in Archivo exstantibus collegit atque in purum transtulit Franc. Hunyadi generalis notarius. Signat. Debrecini 31 juli 1787.

1764. május 1.

Egyházkerületi gyűlés. Jelenvoltak: Tatai Ferencz superintendens, Kápolnási Mihály bihari, Derecskei András érmelléki, Tasnádi István szabolcsi, Kaszap István kunsági, Debreczeni János debreczeni, Enyedi András károlyi esperesek. Szatmári István középszolnoki egyházmegye notáriusa; Debreczenből a lelkészek és tanárok. Dobozy Mihály főcurator, Péchy Imre, Bai Patay Sámuel, a debreczeni consistorium több tagja.

1. Sárvári János hadházi lelkész hirdetés nélkül és nem szabados időben esketett meg bizonyos gyanus egyéneket és a város birájának intése ellenére: ezért az egyházmegye által hivatalából letétetett: kéri visszahelyeztetését. A debreczeni tractusból kizáratik, de más egyházmegyében alkalmaztathatik. A lelkészek

általában intetnek, hogy kihirdetés nélkül senkit meg ne eskessenek a legszigorubb büntetés terhe alatt.

2. Domokos Márton főbiró 1764. apr. 3-án elhalván, a ki egyházkerületi pénztárnok is volt (67 éves volt), utódául fia Domokos Lajos választatik meg. Egy küldöttség neveztetik ki az átadásra és vizsgálatra.

3. A superintendens felhatalmaztatik, hogy a charitativa cassából a segélyt kérőknek adhat segélyt a debreczeni consistorium beleegyezésével.

4. A superintendensi iratok tartására egy láda készítettett, annak árát 16 frtban fizesse ki a pénztárnok.

5. Az országgyűlés nem soká megnyilván, a vallás dolgában ezen egyházkerület plenipotentiariusaiul ki-neveztetnek: Vay István, Péchy Imre, Rhédey Ferencz, Lónyai László, Patay József. Utasítást ezen küldöttségnek készítsen az a deputatió, mely a pénztárvizsgálással lett megbizva.

6. Az országgyűlésre predikátorul többek szóba jöttek, Komáromi Károly is ajánlatott, de megegyezés most még nem lett.

7. A pozsonyi ágensnél lévő acták biztosítására nézve aggodalmak merülnek fel. A bécsi ágens nézzen utánok.

8. Az ágensi utasításnak Nagy Sámuel bécsi ágens még nem irván alá, a deputatusok intézkedjenek, hogy írjon alá, mert különben fizetése ezen kerület részéről nem teljesítettik.

9. A bécsi ágens részére az egyházak fizessék meg kötelezettségöket.

10. Rettegi János felsőbányai lakosnak leányai vallásuk miatt régen letartóztatva vannak, ügyökben a bécsi ágens közbelépésre felkéretik.

11. Az esperesek utasittatnak az egyházlátogatásról a jelentést a superintendenshez beküldeni és hogy micsoda pénzek folytak be kezökhöz. Főképen figyeztetettik a békési egyházmegye, hogy a hanyagsággal hagyjon fel.

12. A bibliaolvasás, főképen az ujszövetségé mindenütt gyakoroltassék, oly időben, mikor a hallgatók a mezei munka által nincsenek annyira igénybe véve. — Ostervaldnak reflexiói magyar nyelvre fordittassanak le.

13. Tapasztaltatván, hogy több iskolarektorok, a midőn hivatalukat bevégzik, nem tartják meg ígéretöket, hogy t. i. egyházi pályára lépnének: tehát a seniorok a 94. és 95. cónonok értelmében szorgalmasan örködjenek, hogy köteleztetésöknek eleget tegyenek a rectóriákra kimenő ifjak.

14. A máramarosi egyházmegye sértő és illetlen levele a superintendenshez felolvastatván: az esperes és assessorok a jövő gyűlésre megidézttetnek.

15. A házassági ügyek intézésével — bárha a

clérus akadémikodik is, — ne hagyjanak fel az espresek, de óvatosan és bölcsen járjanak el.

16. A formátákat vagy lelkészi okleveleket a lelkészek, kiknek nincs, okvetlenül szerezzenek, az espresek ügyeljenek fel.

17. Endrédi egyház a pásztori intó levélre illetlenül válaszolván, továbbra is kizártnak tekintetik.

18. A középszolnoki egyházmegyében sokféle visszaélésekről panaszkodnak, melyeket Zoványi József senior követett el; figyelmeztetik és ha nem engedelmeskedik, a superintendensnek jelentessék be.

19. Molnár János zilahi lelkész illetlen beszédeket mondván az urvacsorájáról: a tractus notariususa még bővebben vizsgálódjék e tárgyban és úgy terjeszsze be az ügyet. III. köt. 56—62. lap.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Iskolaügy.

Tájékoztató képek.

(Vége.)

Most tekintsük meg, hogy e két szempont a karczagi, kisujszállási és mezőturi gymnasiumok közül melyikben van meg legnagyobb mértékben?

Láttuk fentebb, hogy az egyes osztályok népessége Turon a legnagyobb; az összes tanulók számát tekintve is Tur a legnépesebb, Karczagon 67, Kisujszálláson 54 tanulóval kevesebb végez évenként átlag szerint, mint Turon; vidéki tanuló is legtöbb van Turon s Kisujszállás vidéki tanulói száma 21-gyel, a Karczagé 31-gyel kevesebb a Turénál; az ev. ref. tanulók is legszamosabbak Turon, ezeknél 29-czel kevesebb ev. ref. tanuló van Kisujszálláson évenként, Karczagon pedig 51-el.

A mezőturi gymnasium tehát az, mely a 3 kunsági gymnasium közül a legnépesebb; neki van a 3 közül legnagyobb száma, legtöbb felekezetünkbeli és legtöbb vidéki tanulója s így a népesség tekintetében Mező-Tur van hivatva ev. ref. főgymnasiummá lenni. Vidéke legnagyobb a 3 gymnasium közül, de nagyobb az aránylag tágabb vidéken szereplő békési gymnasiuménál is.

Az egyik szempont tehát Mező-Turt jelöli ki a leendő ev. ref. főgymnasium helyéül. A másik szempont — a földrajzi fekvés is — egyedül Turt mutatja felekezetünk érdekére a legfontosabbnak.

Tur érintkezik legközvetlenebbül a más vallásu gymnasiumokkal. Közvetlen közelében van egy ág. hitv. főgymnasium Szarvason és talán egy év múlva lesz egy róm. kath. főgymnasium Szolnokon. Turnak mindkét várossal vasuti összeköttetése van. Tur tanulói s a turi gymnasiumot megszokott vidék tanulói — a turi gymnasium végzése, vagy esetleges megszünte után — e két főgymnasium valamelyikébe fognak menni. Mivel azonban a szarvasi főgymnasium egyes osztályai nagyon népesek, vagy meg kell szorítania a más vallásu tanulók felvételét, mint Debreczen fogja tenni,

vagy parallel osztályokat kell az országos középiskolai törvény értelmében állitnia. A szarvasi gymnasiumnak — tudomásom szerint — nincsenek felesleges tókéi s így valószínű, hogy a tanulók felvételét fogja megszorítani. Ez esetben menni fog e vidék tiszta magyar s ev. ref. vallásu tanuló serege az uj s így még tanulóokra váró szolnoki róm. kath. főgymnasiumba.

Turt feladni felekezetünknek — egyértelmű volna a védelemre kinyújtott kar lebecsátásával, egy fontos végvár feladásával s a védő sánczgyűrűnek szűkebb körre szorításával. Meghátrálás lenne ez és területvesztés felekezetünkre nézve.

Turon kell tehát lenni egy felekezetünk segélyével álitandó ev. ref. főgymnasiumnak. Egyházunk egyetemes érdeke kívánja ezt. Egyházunk ereje nemcsak a lelkészi szószékekben, hanem az iskolákban is nyilatkozik. Ez is missió-ügy. Belmissió. Belülről kell először megerősödnünk, hogy kellő súlylyal gravitálhassunk kifelé.

Bármily üdvös volna is azonban felekezetünkre nézve a missiónak ily nemű gyakorlata, nincs róla tudomásom, hogy a 3 kunsági gymnasiumot illetőleg e tekintetben valami történt volna. Egyedül egyházkerületünknek békés uton való egyesítési kísérletét ismerem. Szándékozik-e egyházkerületünk e 3 gymnasium egyesítését más módon eszközölni, vagy a 3 közül valamelyiket a másik kettő hozzájárulása nélkül főgymnasiummá emelni? — még eddig ennek sincs semmi jele.

Magokra vannak tehát e gymnasiumok hagyva s az fejlődik közülök főgymnasiummá, a melyeknek van hozzá alapja, vagy ha még nincs, — teremthet alapot.

Az ily módon való fejlődés és kiegészülés azonban a 3 gymnasium közül bármelyiknél is évtizedek műve volna, de nem is gondolnak még erre e gymnasiumok. Van nekik más bajuk. Még először csak meglevő gymn. osztályait tudnák megszilárdítani!

Ezen iskolai év végeztével 4 éve lesz, hogy életbe lépett a középiskolai törvény. Régen eltelt a törvényben engedélyezett 2 év, mely alatt minden középiskolának a törvény kívánalmaihoz kellett volna alkalmazkodni. Tettek-e valamit? Tettek, de nem tettek meg mindent, a mit meg kellett volna tenniök. Az egyházkerületi középiskolai felügyelő tanács elnökének legközelebbi jelentéséből az látszik, hogy Karczagon 2 rendes tanár van 5 helyett, Kisujszálláson 5 van 7 helyett. Mező-Turon megvan a törvény által követelt 7 rendes tanár, de tanhelyiségei nem alkalmasak. Lépéseket tett ugyan egy új iskolahelyiség építése iránt, készített is tervezetet, de a költségvetésből 98 ezer óriási összeg tünt ki. Ez épületnek azonban csak felét használná a gymnasium, mert a földszinti helyiségeket teljesen elfoglalná a népiskola. Megvan tehát már az épület terve, de az építkezés ügye, ha szinte nem jutott is zátonyra teljesen, mégis lassan halad. Pedig ez az év élet- és halálkérdés Turra nézve; azt hiszem, Karczagra és Kisujszállásra nézve is.

A szoboszlói gymnasiumot már elvesztettük, a nagy-szalontai gymnasiumnak a folyó isk. évre való megmaradása csak a kegyelem hajszálán függött. Félő, hogy elveszítjük a kunsági gymnasiumokat is. Csak lenne legalább mentő kéz, mely az egyházak fáradt vállait felmentve, ugyanazon jelleggel tartaná fent továbbra is e gymnasiumokat, mint

az Nánáson történt! De e vidéken alig van erre kilátás, mert oly szorosán össze van itt forrva egyház és város, hogy az egyház terhei más néven a város terhei.

Damokles kardja függ felettünk. Elháríthatjuk-e, vagy lesz-e segítségünk az elhárításban? — nem tudom.

Faragó Bálint.

Apróságok.

A törvény a lelkésznek kevés jogot ad, de annál több kötelezettséget ró rá. Akár tévedésből, akár szándékosan, akár elrejtett ok miatt tett törvénybe ütköző dolgot, szigoru büntetés alá esik. A házasság megkötéséről szóló 257-ik §. így szól: „Azon lelkész, a kit olyan házasság megkötésénél, mely fenforgó akadály miatt felbontható, vagy semmis, gondatlanság terhel, vétséget követ el és hat hónapig terjedhető fogsággal büntetendő. Pedig, mily könnyen követhet el a lelkész a legnagyobb elővigyázat mellett is törvénybe ütköző dolgot, arra nézve nem hallgathatom el, hogy fel ne említsem a következő esetet.

1883. febr. 10-én Á-falusi lakos B. C. nőtlen ifju, D. E. E. F. szintén Á-falusi tanukkal oly célból jött hozzám, hogy Ó-falusi P. S. hajadon lányát nőül szándékozik venni. A házasság megkötéséhez szükséges kérdésekre oly pontosan megfeleltek, hogy semmiféle házassággátló akadály fenforogni nem látszott; csakis az ifju fiatalsága támasztott bennem némi kételyt. A törvénszabta 3-szori kihirdetés után az esketésül kitűzött napra eljöttek az esketés megtartása végett, felmutatva a keresztlevelet, valamint a 3-szori hirdetésről szóló bizonyítványt is. Sehol egy hang sincs, mely a házasság megkötését akadályozná, kivéve a titkos sigallatot, melyet B. C. fiatalsága támasztott fel bennem. E sugallat erősebbé lett nálam, mint az összes felmutatott hivatalos bizonyítékok s nem engedte, hogy megkössöm szövetségüket, hanem igenis ösztönzött arra, hogy keressem el Á-falusi lelkészi hivatalt. Ugy is lett. Á-falusi lelkészszelmár nem beszélhettem, mivel a halálos fájdalom szorításai miatt már nem tudott szólani; néhány percz mulva utólsót sohajtott. Mind a mellett is az anyakönyvet előkértem, lerestem B. C. ifjut a kereszteleési anyakönyvben s meg istaláltam, még pedig két helyen. Csakhogy az a B. C., kinek keresztlevele állittatott ki, ki már idő tekintetéből nőülhetett volna, meghalt 3 éves korában, halála be volt vezetve a halottak anyakönyvébe, de a kereszteleési anyakönyv észrevételi rovatába nem volt behozva. A nőülni szándékozó csak 19 éves volt s meghalt bátyja nevére lévén keresztele, annak keresztlevelel akart nőülni. Így győződtem meg a valóról; a megkísértő atyafiak megértették utazáson célját s mikorára hazaértem, a mulatságnak csak mulmoraja hangzott, mely nem is szünt meg az eljegyzett leány apja P. S. főprimipilus haláláig.

1886. nov. 2. M. K. nem egészen közönséges ember jelenti nálam, hogy nője meghalt, részeltessen a legtisztességesebb temetésben. A temetkezésre a törvényes idő eljött, K. J. elhozta hozzám a halottkémi látteleletet, mely látteleleten a halott neve S. I. i volt írva, de férjének M. K.-nak neve nem volt kitüntetve. K. J.-t utasítom, hogy menjen a halottkémihez, vagy aközségi előjárósághoz, hogy a meghalt

nő férjének a nevét vezessék be. Vonakodik, így szól: ugy tudom, hogy M. K. urnak nem volt törvényes felesége ez a meghalt nő. Kérem, honnan tudja ezt? Erről senki sem szólott semmit nekem. Nem is szólhatott, feleli, mert titokban tartották bűnös életüket; 9 éve, hogy itt laknak, mi sem hallottunk erről semmit. De néhány nappal halála előtt összekocczantak s az Urban megnyugodott így kiáltott M. K. urnak: „Nem esküdtem én meg veled, ugy itt hagylak, hogy sohase látsz többet.“ Azonnal felhivattam M. K.-t s felszólitottam, hogy kérdésekre igazán feleljen, mert a valónak ugy is világosságra kell jönni. Az jött tudomásomra, hogy S. I. nővel nem törvényes életet élt. Feleli, „nem tagadom, ugy van.“ Miért iratta hát gyermekeit törvényeseknek? „Mert azt hittem, senki sem tudja. Nem is tudom, hogy jöhetett világosságra, mikor sem én, sem nőm nem mondtuk senkinek.“ Tudomására hozom, mondám, hogy gyermekei tévesen irattak törvényeseknek, ezennel kiigazittatnak a téves rovatok, gyermekei törvényteleneknek tekintetnek. „Általam nemzettek, így szólt, nekem törvényesek“, — s azzal eltávozott. Az anyakönyvet azonnal átvizsgálva, láttam, hogy már megboldogult elődöm is több gyermekét keresztele törvényes címmel. Azonnal hozzáfogtam a különben tisztességesen nevelt ártatlan gyermekeket csaknem könyhullatások között öldökölni a törvénytelen névvel.

Az ilyen esetek elkerülése végett tanácsos, hogy a lelkész a beköltözött idegenektől kereszteleés alkalmával esketésokról szóló bizonyítványukat kérje elő.

Vizsgálat tartatott X. faluban, mivel az egyház javaiban lett megkárosítva. A bűn sulya alól mindenképen szerettek volna a bűnösök megszabadulni s így biztatták egymást: esküdjünk, esküdjetek, hiszen nem olyan esküvés ez, mintha a nagy törvénszék előtt esküdnénk. És esküdtek sorba.

Jó ezeket tudni azoknak, kik vizsgálatokra küldetnek ki!

Egy pap.

Levél a szerkesztőhöz.

T. szerkesztő ur!

Borsodi József volt simonii lelkész ur imáit különös dicséretekkel halmozta el az összes reformált egyházi sajtó. Nem akarom indokolni, hogy nekem e magasztaló khórus kissé tulságosnak tetszett. Kétségkívül van ez imákban sok közvetlenség, habár e tekintetben sem emelkednek azon magaslatig, a melyen az imádkozásnak nagy mestere, Révész Bálint áll, a kinek imáira pedig sohasem pazaroltatott el annyi dicséret; van bennök eszme, melegség; de az a különös potyogtatott stylus, a mi Heiszler óta különös ízetlen ismertető jelét képezi a sárospataki irodalomnak — (a potiori fit denominatio), — meglehetősen zavarja az áhitat nyugalmát, mert utóljára is illik Heiszler, itt-ott Dobos genialis egyházi beszédeihez, hanem soha, sehol az ima hangjához.

Hanem hát erről nem akarok szólani, sem a theologikus álláspontról, mert nem érzem szakértőnek magamat ezen a téren.

A mire különösen fel akarom kérni Szerkesztő Ur figyelmét, az az, hogy míg a sajtó magasztalásai után jó lélekkel használja azt a gyakorlati lelkészet terén a közönység, oly dolgoknak nyit utat az egyház kapuján, a melyek elől be kell azt zárni.

Igy „az év utolsó estvéjén“ szóló imában (172. lap) ezt olvassuk szóról-szóra, hálát adván a haza békességeért: „Voltak ugyan itt-ott saját fiai, polgárai között elégedetlenek; vannak hontalanból lett, honi szabadságot nyert gyermekei, kik helyenként, időnként zavarták, zavarják az áldott testvéri békét, kik aratni akarnak ott, a hol nem vetettek: add meg kezök gonosz munkáját, álnokságuk jutalmát; vesd meg úgy, hogy fájjon nekik.“

Tisztelem az ilyen „kereszttyén“ imádkozást. Ennél ugyan aligha imádkozhatik másként pater Zimándy vagy az eretnekeket kiátkozó türelmetlenség; ez egy ragyogó díszpéldánya az antiszemita izléstelenségnek, a mi lehet ugyan divat Sárospatakon, de kétségkívül nem való ima keretébe. Mi nekünk nincsenek ellenségeink e haza határain belül, csak ellenfeleink; de ellenségeinket sem a szószéken szoktuk átkozni, legkevésbé sem annak nevében, a ki a szeretetet hirdeti minden népnek és nemzetségnek és a ki imádkozni utal ellenségeinkért is.

Nekem hát úgy tetszik, hogy Borsodi ur nemcsak a jó izlés ellen követett el egy ügyetlen és veszedelmes hibát, de bünt követ el canonicus szempontból egyházunk ellen és annak parancsolata ellen, a kinek nevében végzi imáit; hogy ő, — legalább ebben az imában, — nemcsak izléstelen ember, hanem rossz pap is.

Még ezzel sincs vége a dolognak.

Ezeket az imákat, — mint a homlokzaton nyomtatva van, — átnézte és sajtó alá rendezte Mitrovics Gyula ref. hittanár s főiskolai lelkész Sárospatakon. Ezekkel tehát ő büszkén azonosítja magát.

Sok csodálatos dolgot látunk és hallunk a Tisza másik partjáról. De ennél csodásabb alig van valami. Hogyan! ily tanokat hirdet s pláne imában, amaz egyházkerület egyik oszlopembere, a jövő papképzés mestere?! Átkozódást visz a szószékre, krisztusi szeretet helyett politikai gyűlöletet? És az ő neve alatt ajánljatik e könyv és teszi pártgyűlölet átkozódó szöcsövévé az imát?

Csodálom, hogy az egyházi sajtó ily dolgokat ajánl a lelkészi karnak, mint látszik, ismeretlenül, tisztán Mitrovics ur nevére, de még csodálatosabb, hogy ilyen dolgok a Mitrovics ur neve alatt jelennek meg.

Péterfalva, 1887. jan. 2.

György Endre.

Irodalom.

Egyszerre jelezzük a „Téli Ujság“ 4—6. számainak megjelentét. Nem részletezzük az egyes számok tartalmát, csak annyit jelzünk, hogy mindenikben több kitűnő népies olvasmány található s hogy a hatodik szám kép nélkül jelent meg, a mely körülmény folytán annál több hely jut az olvasmányokra. Csak helyeslenünk lehet ezen oekonomikus változtatást, a mi nem azt akarja tenni, hogy egyszerűmindentkorra helytelennek tartanók, ha egy ilyen néplapot képekkel is élénkítenek szerkesztőik. Ujra meg

ujra ajánljuk ezen magyar szellemű néplapot lelkészeink, tanítóink szíves pártfogásába.

Nyelvünk ik- és igéi és a Révai szabálya. Irta Takács István, irodaigazgató a magy. tud. Akadémiánál. Ára 50 kr. Budapest. Szerző erős apparátussal harcol Révainak az ik-es igékre nézve föllálitott elmélete ellen. Nyelvtudományi szempontból érdekes röpirat.

Megjelent a „Magyar Dalalbum“ hatodik folyamának 3 ik füzete Győrben, 20, zenére tett népdallal. Előfizetési ára egész évre 10 füzetre 1 frt 80 kr; egy füzet ára 25 kr. Gyűjti és szerkeszti Limbay Elemér, zongorára alkalmazza Nemesovits Antal.

Előfizetési felhívások. 1. Szondy Béla h.-m.-vásárhelyi ref. segédlelkész „Népszerű szentírásmagyarítások a szószékben“ cz. vállalat 4-ik évfolyamában Sámuel első könyve magyarítását fogja folytatni. E mű évenként négy, két ív terjedelmű füzetben jelenik meg. Előfizetési ár egy évre 1 frt, ugyanannyiért az előző évfolyamok közül bármelyik szintén megrendelhető. Az előfizetési pénzek a kisperegi (Aradmegye) ref. lelkészi hivatalhoz intézendők. E vállalatról már többször elismeréssel nyilatkoztunk. Ajánljuk. 2. Dr. Bihari Péter budapesti tanár előfizetési felhívást hirdet „Szépirodalmi művek“ és „Víg szellemű elmélkedések s különböző tárgyú gondolatok könyve“ cz. műveire. Amannak 2, ennek 3 frt az ára. Elő lehet fizetni f. hó 17-ig a „Pallas“ kiadóhivatalánál (IV. ker. Kecskeméti-utcza 6. sz.). 3. Az eperjesi, soproni és pozsonyi hittanhallgatók „Gondolat“ czímen újra megindítanak egy közös theologiai-philosophiai folyóiratot, mely évenként 12-szer 1½—2 ívnyi terjedelemben jelen meg. Ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt. A pénz Horváth János theologus nevére küldendő Pozsonyba, az evang. theol. akadémiába. 4. Dolinay Gyula, e kitűnő nevű ifjusági lapszerkesztő 15-ikévre szerkeszti a „Hasznos Mulattatót“ s 13-ik évre: „Lányok Lapját“; árok egész évre 4—4; félévre 2—2; negyedévre 1—1 frt. Ugy ezek, mint az előbbi, figyelemre és pártolásra méltó vállalatok.

Különfélék.

T. olvasóinkhoz. A ki lapunkat eddig vissza nem küldötte, vagy levél útján nem értesített azon szándékáról, hogy nem óhajtja azt aratni, annak folyton megy e lap. Kérem ezt tudomásul venni. Én a lapot senkire nem erőltetem s az esetleges visszalépéseket még mindig elfogadom, de már rövid idő alatt tájékoznom kell magamat előfizetőink számára nézve is. A ki elfogadja a lapot s nem szólal fel annak küldése ellen, azt fizetesköteles előfizetőnek tekintem. Jó ez elmondanom a jövőre tekintettel. Szerk.

Debreczeni főiskola. Menyhárt János hittanár beadta főtiszt. Bévész B. püspök urhoz hivataláról e folyó isk. év végével való lemondását. Nem tudjuk e tényt szárazon, rideg objectivitással, tehát úgy referálni, hogy el ne mondjuk, hogy a theologiai tanárkar e nemes lelkű Nestorának lemondása minő érzelmeket költ bennünk. Már csak azon tény is, hogy valaki összesen 38 éven át állott ugyanazon ügy szolgálatában, tiszteletet költ bennünk s ha az illető olyan jellemzilárd, nehéz szaktudományában a legapróbb részletekig jártas, ügybuzgó, szigorú, de igazságos tanár volt, a minőnek Menyhártot mindnyájan ismertük, lehetetlen dolog ránk nézve, hogy iránta való tiszteletünknek itt is szerető szavakban ne adjunk kifejezést. Szaktudós volt ő a szónak legteljesebb értelmében s ha irodalmilag, hosszú tanárkodása ideje alatt nem tett annyit, a mennyit tehetett volna, fizikai gyöngeségéről, folyton tartó szembajáról nem szabad megfeledkeznünk. Mi hálás szeretettel, igaz tisztelettel viseltetünk személye iránt s kérjük a kegyelem Urát, hogy a hosszas munkában elfáradt, elgyöngült hű szolgának élete estvéljét tegye a szelid, az édes emlékezet hosszan tartó, boldog idejévé. Lemondása újabb, nem könnyen legyőzhető nehézségekbe sodorja a főiskola fentartó testületeit. Ki lesz méltó arra, hogy helyét jól betöltse? — erre kell most már gondolnunk. — F. hó 10., 11., 12-ik napjain tartott a mostani harmadéves hittanhallgatók tanítóképesítési vizsgálata, melyen 14 harmadéves hittanhallgató és egy esküdtfelügyelő és köztanító, névszerint Pataki Sándor jelent meg. Első napon írásbeli vizsga volt egy paedagogiai és egy mennyiségügyi kérdésből; másodnapon szóbeli, harmadnapon gyakorlati vizsga tartatott. Jelen voltak az egyházkerület és főtiszt. püspök ur képviseletében Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző, mint elnök, Némethi Lajos, Könyves Tóth Kálmán, Illyés Bálint egyházkerületi tanácsbírák; az akadémiai, illetve theologiai akadémia képviselői gyanánt Oszterlamm Ernő, Csiky Lajos tanárok és a tanítóképezde tanárai. Ezen első vizsga egy új rendszert inaugurált s midőn itt a kezdet nehézségeivel mindenestre küzdeni kellett, új meggyőződést szerezhettünk egyszersmind ezen intézmény szükséges volta felől is. Vezércikkünkben bővebben foglalkozunk ez ügygyel s itt csak annyit említünk föl, hogy a bizottság jóakaró méltányossággal járt el a vizsgatevő ifjak irányában, kik közül egy, két, három tantárgyból öt, márczius 31-én teendő javító vizsgára utasított.

Értesítés. Van szerencsém közhírré tenni, hogy a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi népisk. tanügyi bizottság által, az 1886. évben kiirt pályázatokra, következő pályaművek küldettek be. I. a) ABC és olvasókönyv. I. b) Vezérkönyv az írva olvasás tanításához. Jelige: sors bona, nihil aliud. II. a) Magyar ABC elemi olvasókönyv. II. b) Vezérkönyv a hangoztató írva olvasáshoz. Jelige: Kövesd az ész s tapasztalás örök törvényeit. III. a) Új magyar ABC és olvasókönyv. III. b) Vezérkönyv az új magyar ABC-hez. Jelige: Legyen oktatásunk természetszerű és a természeti erők működésének utánzását vegyük alapul tanítási eljárásunkban. IV. ABC olvasókönyv a kezdő iskolások számára. Jelige: Nyelvében él a nemzet. V. ABC és elemi olvasókönyv. Jelige: Szemléletileg taníts; más: könnyűről nehézre. VI. a) ABC és elemi olvasókönyv. VI. b) Vezérkönyv az írva olvasás tanításához. Jelige: A szép író és jó olvasó

könnyen boldogul. VII. a) Első olvasókönyv (ABC). VII. b) Vezérkönyv az első olvasókönyvhöz. Jelige: A kiminek nem mestere, elrontója annak. VIII. a) Olvasókönyv az ev. ref. népiskolák II. oszt. számára. VIII. b) Olvasókönyv az ev. ref. népiskolák III. oszt. számára. VIII. c) Olvasókönyv az ev. ref. népiskolák IV. oszt. számára. VIII. d) Olvasókönyv az ev. ref. népiskolák V. VI. oszt. számára. Jelige: A haza minden előtt! IX. Olvasókönyv az elemi népiskolák II. oszt. növendékei számára. Jelige: A könyvek néma mesterek. X. a) Olvasókönyv és nyelvtani anyagtár az elemi népiskolák II. oszt. számára. Jelige: Munkálkodjál, míg nappal vagyon. X. b) Olvasókönyv és nyelvtani anyagtár az elemi népiskolák III. oszt. számára. Jelige: Az értelem lelke az olvasásnak. X. c) Olvasókönyv és nyelvtani anyagtár az elemi népiskolák IV. oszt. számára. Jelige: Tudományra csak kitartó szorgalom által tehetünk szert. XI. A magyar nemzet története összefüggő előadásban. Jelige: Átok fogta meg a magyart, Hogy e soha együtt nem tart. XII. Életrajzok a magyar történelemből. Jelige: Minden ember legyen ember és magyar, A kit e föld hord s egével bétakar, Egymást értve, boldogítva egy ily nép, Bármi vésszel bizton, bátran szembe néz. XIII. Magyarország története V. VI. oszt. tanulók számára. Jelige: Minden ember legyen ember és magyar, A kit e föld hord s egével bétakar. XIV. Magyar történeti életrajzok az elemi népiskolák III. IV. oszt. számára. Jelige: Szép csillag a honszeretet. XV. a) Magyar történelem életrajzi irányban a népiskola III. IV. oszt. számára. XV. b) Összefüggő magyar történelem a népiskola V. oszt. számára. Jelige: Magyarország nem volt, hanem lesz. XVI. A magyar királyság rövid földirata. Nyílt pályázat. XVII. Földrajz az elemi népiskolák IV. oszt. számára. Jelige: Inductivitas. XVIII. Földrajzi pályamunka. Jelige: Haza és szabadság, e két szó az, melyet Először tanuljon dajkától a gyermek, És ha a csatában a halál eléri, Utólszor e két szót mondja ki a férfi. XIX. a) Földrajz a IV. oszt. számára. XIX. b) Földrajz az V. és VI. oszt. számára. Jelige: Közeleiről menj távolira. XX. Magyarhon földrajza. Jelige: A haza minden előtt! XXI. Természetráj. Jelige: A szemlélet az ismeretek alapja. XXII. Néhai Nyíri Péter népisk. kézi- és vezérkönyvei megbíralás végett. 7 drb. E pályaművek megbíralás végett a ker. népisk. tanügyi bizottság szakosztályai között szét fognak osztatni. Körös-Tarcsán, január 3. 1887. Szabó János esperes, mint a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi népisk. tanügyi bizottság elnöke.

Lelkészválasztás. Mint értesülünk, Nagy-Bányára Gergely Károly választatott meg lelkészül Krassóból. Szívesen üdvözljük.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsa egyhangulag elfogadta Szász Domokos püspöknek az erdélyi kulturegylettel kötendő szerződés tárgyában benyújtott indítványát. Az egyházkerület 150,000 frtot fektet be a kijelölt célokra s a kulturegylet 32 éven át 5%-ot fizet ez összeg után. A segélyzendő testületek s állomások mind-egyikétől azonban 32 éven át levonnak 1½ %-ot s ebből visszaállítják a mostani befektetések tőkét, úgy hogy a segélyezés mindenkorra, állandóan biztosítva legyen. Ha valamely segélyezett olyan szegény, hogy a másfél százaléki levonás terhét sem bírná meg, akkor helyette az összeget az egyházkerületi központi segélyalapról fizetik.

Nevezetes mozzanat ez az erdélyi testvéregyházkerület életében, hogy mint köti össze az egyház szent érdekeit a hazai nyelv terjesztésének nemes ügyével. E tárgyra még visszatérünk.

A bibliaterjesztés ügye hazánkban. A „britt és külföldi bibliaterjesztő Társulat“ 82-ik, tehát mult évi jelentése igen érdekesen nyilatkozik hazánkról. A 67-ik lapon például ezt olvashatjuk Millard ur jelentéséből: „Ez a mi paradicsomunk. Itt egyenesen a főbb helyekről kapjuk a bibliaterjesztési szabadalmat. Itt a körárusság a szó teljes értelmében meg van engedve. Itt a mi embereinkkel egészen szabadon mozgunk a csatamezőn. Egyszóval kevés kivánnivalója van itt egy bibliáaruló ügynöknek. Nagy és jó és nemes barátaink vannak Magyarországon, kik becsülik a bibliaterjesztő Társulat munkáját.“ Mint a jelentésből látjuk, 1885-ben elkelt a tulajdonképeni Magyarországon 54,566 egész biblia, vagy bibliarészlet; az az előtti évben pedig 44,502 példány. Ezenfelül a budapesti országos kiállítás alkalmával elkelt 40,688 evangéliom. Erdélyben pedig 1884-ben 8811, — 1885-ben 7289 egész biblia, vagy bibliarészlet kelt el. Érdekes adat a jelentésben, hogy az erdélyi új református püspök minden hittanhallgatótól megkivánja, hogy legyen bibliája. Különben a nagy társulat a mult évben 4.123,904 s megalakulása óta 108.320,869 egész, vagy részbibliát terjesztett el a föld egész kerekén mintegy 270 nyelven. Van-e társulat a földön, mely ily erővel terjeszteni Isten nagyságos dolgainak ismeretét?! Valóban igaz, hogy az evangéliom fényes diadalmenetben halad át országról-országra s ha nyomában a civilizáció virágai fakadnak, áldjuk a munkát, mely világosságot terjeszt a nagy sötétségben is.

Halálesetek. Püspökiben, Biharmegyében a mult héten elhunyt Fekete Sámuel, ki, mint ev. ref. néptanító, hatvan hosszú éven át működött nagy odaadással és lelkiösmertességgel. A király a koronás ezüst érdemkeresztel tüntette ki a népnevelés ügyének munkájában elaggott hű embert. Áldás emlékére! — Elkésve küldetett be hozzánk e másik gyászhir: Oláh Sándor a hajdu-böszörményi ref. gymnasium egyik ernyedetlen szorgalmu tanára, az alsószabolcs hajdumegyei tanítógyámolda pénztárnoka, a mult 1886-ik év nov. 30-ikán rövid szenvedés után jobblétre szenderült. A jobb sorsra érdemes, köztiszteltetben és szeretetben álló férfiú hült tetemei december 2-ikán általános részvét és a tanártársak fájdalomtól kísérvé tétettek az örök nyugalomra. Életének 36-ik, hivataloskodásának 11-ik évében. Hű neje két árva fiúcskájával kesergi a feledhetlen jó férjet és szerető apa elhunytát. Béke lengjen porai felett!

A brassómegyei magyar evang. esperességből. Miután az 1886. október 13-án tartott egyetemes evang. konvent Budapesten a brassómegyei magyar evang. egyházaknak az erdélyrészi szász egyházkerületből való kiválását és önálló esperességgé a tiszai ág. h. ev. egyházkerülethez való csatlakozását örvendetes tudomásul vette, Czékus Ist-

ván püspök ur ó Főtiszteltetésége felhívta a brassói esperességet a tiszai egyházkerület törvényei szerint leendő végleges szervezkedésre. Az ideiglenes esperesség f. évi január 13-án tartotta meg ennek következtében utolsó közgyűlését, a melyből az egyházak az új egyházi törvények értelmében leendő szervezkedésre és az esperes választásra fognak felhivatni. Sajátságos állást foglalnak el ezen új esperességgel szemben a szászok. Míg ugyanis a brassói szász egyház az ottani magyar egyház képviselőit a közös tanácskozó testületbe a szakadás megtörténte óta nem hívja meg s a magyar egyház szegényeit az újévkor és husvétkor kiosztatni szokott közös alamizsnából kizárta és így tényleg a különválást elismeri, addig a szász esperesség és főconsistorium még mai napig se akar semmit tudni a magyar esperességről és folyton küldözi a magyar papok nyakára rendeleteit, a melyeket ezek felbontatlanul vissza küldenek. De ez még hagyján volna. Hanem tovább megy. A hosszufalusi papot fegyelmi eljárással fenyegeti, ha rendeleteit el nem fogadja. A csernáfalusi papnak — a kit a magyar esperesség helyezett be hivatalába — dézsmaváltási járadékból álló fizetését **lefoglalta**, úgy hogy az illető már 8 hó óta nem kap fizetést. Brassóban pedig a magyar egyház tagjai közül két anyagilag desperált egyént béreltek fel, hogy azok az elszakadási határozat ellen a magyar egyház tagjai közt aláírást gyűjtsenek. Az egyháztanács néhány tagja jókor nyomára jött a dolognak és remélhető, hogy meg fogja azt akadályozhatni. Török József magyar esperes a következő, névaláírással el nem látott levelező-lapot kapta: Dem Csangópfarrer Josef Török in Tatrang, rufen für das Mantel nach dem Winde drehen tausend gewesen Freunde tausend „Pereat“ zu.

„**A gyakorlati jó siker**“ című, Király Antal bökényi ev. ref. lelkész ur által írott s lapunk előző számában közrebocsátott cikkre vonatkozólag, illetékes helyről nyert felvilágosítás folytán megjegyezzük, hogy a konventi jegyzőkönyvnek azon pontja, melyre ama cikkben hivatkozás történt, következőleg szól: „Király Antal, bökényi lelkész súlyosabb körülmények közt élő folyamodók miatt nem segélyeztetik.“ (Lásd 1886. okt. 18—24. konventi jegyzőkönyv 65. lap. 196. szám). A konventi jegyzőkönyvre való hivatkozás tehát téves. A „siker“ hiánya az 1886. aug. havi egyházkerületi jegyzőkönyvben van fölemlítve, melynek 53-ik lapján, 78. sz. a. a következő végzés olvasható: „Király Antal bökényi lelkész, — ... minthogy eddigi hivataloskodása alatt még semmi tényleges sikert nem mutatott fel, segélyezésre nem ajánlatik.“ E végzés, — melynek létrejövételére a fölterjesztett kérvénynek vonatkozó adata szolgált alapul, — nem megrovást tartalmaz, hanem egyszerű konstatálását annak, a mit cikkíró maga is beismer, hogy „két év oly csekély idő, hogy ezalatt, szó sem lehet a gyakorlati jó sikerről“, mely pedig, — egyéb föltételek mellett, — a segélyre ajánlaskor mindenesetre figyelembe veendő.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**